

УДК 785.16

Пасічняк Л. М.

Інститут мистецтв Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника

ТРАДИЦІЙНЕ АНСАМБЛЕВЕ НАРОДНО-ІНСТРУМЕНТАЛЬНЕ МИСТЕЦТВО ПРИКАРПАТТЯ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНОЇ КУЛЬТУРИ

Пасічняк Л. М. Традиційне ансамблеве народно-інструментальне мистецтво Прикарпаття в контексті сучасної культури. У статті уміщено дослідницькі спостереження про побутування народно-інструментальної ансамблевої традиції на Прикарпатті. Зокрема, розглядаються особливості функціонування традиційних ансамблів «троїстих музик» в контексті сучасної культури. Суттєвим внеском у дослідження проблеми функціонування традиційних ансамблів «троїстих музик» Прикарпаття стали праці І. Мацієвського, С. Грици, М. Хая, Б. Яремка, Ю. Волощука, Г. Карась, у т. ч. й автора цієї статті. Вивчення та узагальнення особливостей функціонування традиційних ансамблів «троїстих музик» Прикарпаття в період сьогодення залишається малодослідженим, що і визначило мету даної розвідки. Об'єктом дослідження є ансамблеве народно-інструментальне мистецтво Прикарпаття кінця ХХ — поч. ХХІ ст. Предмет — особливості функціонування ансамблю «троїстих музик» («гуцульської капели») на Прикарпатті в контексті сучасної культури.

Ключові слова: ансамбль «троїстих музик», «весільна капелла», народно-інструментальне мистецтво, фольклорна традиція, фольклорні фестивалі.

Пасічняк Л. М. Традиционное ансамблевое народно-инструментальное искусство Прикарпаття в контексте современной культуры. В статье помещены исследовательские наблюдения о бытовании народно-инструментальной ансамблевой традиции на Прикарпатье. В частности, рассматриваются особенности функционирования традиционных ансамблей «троистых музиков» в контексте современной культуры. Существенным вкладом в исследование проблемы функционирования традиционных ансамблей «троистых музиков» Прикарпаття стали труды И. Мацеевского, С. Грицы, М. Хая, Б. Яремка, Ю. Волощука, Г. Карась, в т. ч. и автора этой статьи. Изучение и обобщение особенностей функционирования традиционных ансамблей «троистых музиков» Прикарпаття в настоящее время остается малоисследованным, что и определило цель данной статьи. Объектом исследования является ансамблевое на-

родно-інструментальное искусство Прикарпаття конца XX — нач. XXI в. Предмет — особенности функционирования ансамбля «троистых музык» («гуцульской капеллы») на Прикарпатье в контексте современной культуры.

Ключевые слова: ансамбль «троистых музык», «свадебная капелла», народно-инструментальное искусство, фольклорная традиция, фольклорные фестивали.

Pasichnyak Liliya M. The traditional ensemble folk instrumental music art of Precarpathian in context of modern culture. The tradition of folk-instrumental art of the Precarpathian got an important role in preserving the national culture of the Ukrainian people in the period of modernity. Them an integral part of appears traditional ensemble of folk instrumental art, in particular of traditional the music for trio ensemble (“gutsul ensemble”) of Precarpathian. In the studies of many scientists, in particular M. Lysenko, G. Khotkevych, K. Kvitka, A. Gumenyuk, A. Ivanitsky, P. Ivanov, M. Grinchenko, M. Haj, I. Maciejewski, B. Yaryemka, B. Vodyany, Y. Loshkov question of the traditional the music for trio ensemble involves primarily the definition of its specific features as a unique phenomenon of folk instrumental music of Ukraine.

A significant contribution to research of problems of functioning of traditional the music for trio ensembles of Precarpathian are works of I. Maciejewski (the system-ethnophonie method of study of folk instrumental music and performance), S. Gritsa (the classification criteria of the forms of functioning of modern folklore), M. Haj (the characteristic features of the boykiv style of instrumental music), B. Yaremka (the sopilkova traditional culture of the Eastern Carpathians of Ukraine: amateur and professional art), Y. Voloshchuk (the repertoire of the modern professional ensembles and orchestras of folk instruments of the Carpathian region), A. Karas’ (the transformation of the traditions of the Hutsul folk instrumental music in the work of the canadian group Kubasoniks (Edmonton, conductor Brajen Cherevik) and the author of this article. The study and synthesis of the functioning of the traditional the music for trio ensembles of Precarpathian in the period of the present time remains unexplored, which determined the purpose of the present study. The object of study is the ensemble of folk-instrumental art of Precarpathian in the late XX – early XXI centuries. Subject of research are the peculiarities of the functioning of the traditional the music for trio ensembles of Precarpathian (“gutsul ensemble”) in the context of contemporary culture.

The traditional form of transmission of typical melodic turns and intonations from generation to generation authentic Hutsul chapels, their talented musicians are verbal tradition. Moreover, the artist performing a Hutsul chapel has combined the functions of author, master designer, artist and listener. The folk instrumental

tradition of family of the music for trio ensembles are a feature of the functioning of Hutsul chapels in the Carpathian region.

Among the most common forms of promoting, preserving and transmitting the traditions of the Hutsul chapels are for example the means of mass communication (radio, television); music collections (teaching and concert repertoire); instruction manual; presentation of the new forms of instrumental folk tradition in folklore and ethnographic concerts, regional, national and international folklore festivals, contests, parades folk art; CD disk.

A new form of scientific understanding and promotion of instrumental folk music is the establishment and organization of many folklore festivals and contests in Ukraine, and especially in the Precarpathian, where you can hear the soloists-performers on folk instruments, ensembles, orchestras of folk instruments.

The folklore tradition of integrated with professional art. As a result, you can trace the transformation of the music for trio ensemble in municipal orchestra of folk instruments, folk music (expansion quantity of Hutsul Chapel, the introduction of new instruments - accordion, button accordion, clarinet, flute, trumpet, saxophone, cello, kobza, drum set, guitar, bass). The folk music orchestras in Kosiv, Ivano-Frankivsk region (conductor D.Bilanyuk), in Kolomiya, Ivano-Frankivsk region ("Gutsuliya", conductor M.Kovtsunyak), in Nadvirna, Ivano-Frankivsk region ("Arkan", conductor S.Orel), Ivano-Frankivsk ("Rhapsody", L.Nykorak) known not only in Ukraine but also abroad are today.

Consequently, the features of the functioning of the traditional the music for trio ensembles of Precarpathian at present it is the performances on the concert stage, perform original compositions, medium existence. The repertoire of studied ensembles this is a popularization of local traditions of the study area: processing arrangements authentic song and dance tunes of a district of Ivano-Frankivsk, the authors of the prevailing majority are conductors of ensembles.

The folk festivals, parades, competitions, parades-concerts, where there are traditional the music for trio ensembles, designed to promote the education of careful attitude to the origins of spiritual traditions, to promote national on the protection of preservation of authentic folklore, to develop cultural traditions of mutual respect and understanding between peoples, promote the direct dialogue of representatives of professional folklore, national folklore, amateur art and authentic folk ensembles .

Keywords: ensemble of "triple music", "wedding chapel", folk-instrumental art, folklore tradition, folklore festivals.

Постановка проблеми. Народна музично-інструментальна традиція Прикарпаття займає важливе місце і відіграє неабияку роль у

збереженні національної культури українського народу в період сьогодення. Завдяки діяльності багатьох родин музикантів та окремих талановитих солістів-віртуозів маємо можливість спостерігати і досліджувати специфічні особливості унікальних пам'яток музично-інструментального фольклору. Його невід'ємною складовою частиною постає традиційне ансамблеве народно-інструментальне мистецтво, зокрема ансамбль “троїстих музик” або як його ще називають “весільна капела”, “гуцульська капела”. У працях багатьох українських вчених-музикознавців (М.Лисенка, Г.Хоткевича, К.Квітки, М.Грінченка, А.Гуменюка, П.Іванова, А.Іваницького, С.Грици, І.Мацієвського, М.Хая, Б.Яремка, Б.Водяного, Ю.Лошкова) традиційне ансамблеве виконавство розглядається як одна із форм функціонування народних інструментів у побуті українців від найдавніших часів і до сучасності. Починаючи з другої половини XVI — поч. XVII ст., коли у музичному побуті українців отримали велику популярність струнні інструменти — скрипка і цимбали, розпочинає своє становлення та розвиток впродовж наступних століть найпопулярніший в Україні ансамбль “троїстих музик” [14].

Одним із перших звернув належну увагу на “троїсту музику” М.Лисенко: “Нарешті, п'єси суто танцювального характеру виконуються спеціальною грою на скрипці, цимбалах, з додатком ударного інструмента бубна і становлять так звану в народі “троїсту музику” [7, с. 12-13]. Серед науковців, що вивчали чи продовжують вивчати традиції народно-інструментального ансамблевого мистецтва України, проблема дослідження ансамблю “троїстих музик” передбачає перш за все визначення терміну “троїста музика”, які у багатьох авторів неоднозначні [14, с. 135].

Сучасне обґрунтування походження терміну “троїста музика” подає доктор мистецтвознавства І.Мацієвський: “Термін “троїста музика” (буквально: потроєна музика, або потроєний скрипаль) в Україні і в Білорусії достатньо широко застосовується в побуті, і особливо, в різноманітній літературі по відношенню до традиційних сільських інструментальних ансамблів танцювальної музики” [8, с. 95-96]. На думку автора, пояснення терміну “троїста музика” — означає три музиканти” — не зовсім точне. На це є дві причини: 1) кількість музикантів в ансамблі може бути різною, “число “три” да-

леко не найбільш розповсюджене”; 2) існування в народі інших типів ансамблів, що інколи теж можуть називатись “троїстими музиками” [8].

Одним з прикладів підтвердження цієї думки може слугувати світлина з зображенням гуцульського ансамблю “троїста музика” (сопілка, скрипка, цимбали, бубон), поміщена в “Атласі музичних інструментів...” [1, с. 54]. Це є один із типових зразків автентичного ансамблю “троїстих музик”, так званої “гуцульської капели” на Прикарпатті.

Суттєвим внеском у дослідження проблеми функціонування традиційних ансамблів “троїстих музик” Прикарпаття стали праці І.Мацієвського (системно-етнофонічний метод дослідження народно-інструментальної музики та виконавства) [8-9]; С.Грици (класифікаційні критерії форм функціонування сучасного фольклору) [4], М.Хая (характерні особливості стилістики бойківської інструментальної музики) [17], Б.Яремка (традиційна сопілкова культура Східних Карпат України: аматорське і професійне мистецтво) [18], Ю.Волощука (репертуар сучасних професійних ансамблів та оркестрів народних інструментів Прикарпаття у взаємозв’язку з традиційними формами фольклорної творчості) [2-3], Г.Карась (трансформація традицій гуцульської народно-інструментальної музики у творчості канадського гурту Кубасонікс (м.Едмонтон, кер. Браєн Черевик) [6], у т.ч. й автора цієї статті [10-14].

Мета даної розвідки — вивчення та узагальнення особливостей функціонування традиційних ансамблів “троїстих музик” Прикарпаття в період сьогодення, яке залишається малодослідженим.

Виклад основного матеріалу. Завдяки збереженню локальної традиції окремих населених пунктів (у переважаючій більшості сільської місцевості) Прикарпаття поки що існують осередки автентичної народно-інструментальної ансамблевої творчості, так звані “гуцульські капели”. Традиційною і єдиною формою передачі найтисповіших мелодичних зворотів та інтонацій з покоління в покоління автентичними гуцульськими капелами, їхніми талановитими музиками-самородками є усна. В особі учасника гуцульської капели поєднались функції автора, майстра-конструктора, виконавця і слухача. Сфери побутування фольклорного інструментального ансамблю “троїстих музик” досліджуваного регіону розглядаються у контексті народних

звичаїв, родинних відносин, вірувань, властивих системі народного життя.

І до сьогодні на Прикарпатті різдв'яні колядки та щедрівки супроводжуються інструментальним супроводом: дзвоники, ріг, трембіта, флюяра, скрипка, бас, цимбали, бубон, баян. Хрестини, сільські празники, вечори молоді, танці, розколяда, входини, “відїдини”, календарні та сімейні свята, весілля, похорон – найтиповіші зразки етнопроцесів побутування автентичної народно-інструментальної культури на досліджуваній території.

Гуцульське весілля багате різноманітними обрядами, де інструментальний супровід “весільної капели” відіграє неабияку роль. Це справжня “академія” вишколу народних музик, ареал збереження автентичної гуцульської народної музики. Характерною ознакою інструментального супроводу весільної капели, що підтримує вокальну лінію у багатьох обрядах весілля є прозорість ансамблевих партій, орнаментика, імпровізаційність мелодичних ліній. Найбільш вживаними для супроводу латканок під час весільних обрядів вважають скрипку і сопілку, позаяк ці інструменти грають у натуральних інтервалах, що відповідає манері співу латканок. Латканки є обов'язковим фольклорним пісенним жанром, без якого не обходиться жодне весілля на Прикарпатті. Свого часу професор Прикарпатського національного університету імені В. Стефаника, скрипаль-віртуоз, народний артист України Петро Терпелюк зазначив, що “весільна капела, до якої, окрім скрипки і сопілки, входять цимбали, акордеон чи баян з темперованим строем, усе ж акомпанують латканковим мелодіям... вони тримають народну гармонію, характерну для різних місцевостей” [15, с. 5].

Слід виокремити певні особливості функціонування гуцульських капел. Найперше — це фольклорно-інструментальна традиція сімейних ансамблів “троїстих музик”. На Коломийщині користуються популярністю “музиканти-народники”, які у складі весільних капел своєю імпровізаційною творчістю “зберегли, розвинули, збагатили гуцульську народну музику” [16, с. 6]. Це весільні капели за участю П. Терпелюка та “чудових народних музикантів, з якими я довгий час грав”, — пригадає маєстро-скрипаль (цимбалісти, сопілкарі, бубністи, баяністи, акордеоністи) [16, с. 8]. На обкладинці навчального посібника

“Моя Гуцулія” (частина III, 2005 р.) П.Терпелюка бачимо світлину, на якій зображена весільна капела у складі: скрипаль Петро Терпелюк, сопілкар-віртуоз Василь Попадюк, цимбаліст — рідний брат П.Терпелюка Василь, бубніст Іван Майданський.

Яскравим прикладом точного відтворення гуцульської мелодики є інструментальна капела братів Стринадюків з с.Замагора Верховинського району Івано-Франківської області. У 2010 р. на семінарі виконавців українського автентичного фольклору, що проводився у рамках Всеукраїнського фестивалю сучасної пісні та популярної музики “Червона рута” в м. Івано-Франківську вони виконували танець “Гуцулка”, пісню “Про Чорногору” (з солісткою), “В’язанку гуцульських мелодій” (епізодично з солістом), “Гуцульську співанку” (коломийкового характеру, з солістом). Інструментальний склад капели є традиційний для Прикарпатського регіону Гуцульщини: скрипка, фрілка (в окремих композиціях цей же виконавець грає партію другої скрипки), гуцульські цимбали, бубен (барабан з тарілкою). Як епізодичний, для створення певного колориту, використовують трембіту. Брати Стринадюки відтворюють народну манеру гри, насичену різноманітною мелізматикою. У репертуарі спостерігаємо поєднання автентичного гуцульського співу коломийок з інструментальною музикою. Виступ ансамблю на фестивалі є зразком автентичного виконавства на народних інструментах в умовах концертної сцени. Слід зауважити, що Василь Стринадюк має вищу музичну освіту і академічну постановку, але це не заважає йому “по-гуцульськи” грати.

Великою популярністю не тільки в Україні, але і за кордоном користується сімейний ансамбль Тафійчуків (батько Михайло та сини — Юрій, Дмитро, Микола; інструментальний склад ансамблю — сопілка, скрипка, гуцульські цимбали, бубен) із присілка Буковець поблизу села Верхнього Ясенова Верховинського району Івано-Франківської області. На сьогодні в Україні випущені перший альбом ансамблю “Родинний гурт Тафійчуків. Мелодії Карпат” (2007 р.), де поміщені унікальні записи автентичних гуцульських інструментальних мелодій; перший дводисковий український компакт “Родинний гурт Тафійчуків. Гуцульські награвання” (2 CD, 2008 р.): I диск — це музика до весільного обряду від першої весільної гри і аж до проводжання гостей, II диск — демонстрація тембральних і технічних можливостей гу-

цувських народних інструментів (трембіта, дуда, денцівка, телінка, флюяра, сопілка, скрипка, цимбали), а також окремі співанки. З ініціативи організаторів фестивалю етнічної музики та лендарту “Шешори” (Косівський район, Івано-Франківської області) у 2008 році було випущено платівку “Карпатський альбом”, куди увійшли записи фестивальних виступів 2005-2007 рр.. Це етнічна музика у виконанні фольклорних колективів, серед яких і сімейний ансамбль Тафійчуків. У доробку сімейного ансамблю Тафійчуків є вже диски, вперше видані у Польщі.

Сучасне народно-інструментальне мистецтво Прикарпаття орієнтується на дві форми побутування та поширення, а саме — фольклорну (традиційну) та професійно-академічну (концертну). З настанням незалежності України, у 1992 р. у Верховині відбувся перший з’їзд гуцулів. Гостем урочистого відкриття свята став ансамбль троїстих музик “Черемош” з Верховини під орудою Романа Кумлика. Роман Кумлик — скрипаль-віртуоз, заслужений працівник культури України, відомий не тільки на Гуцульщині, але й по всій Україні, в Польщі та Німеччині. Окрім “школи народного музикування вуйка Петра”, настанов відомого на всі гори Василя Грималюка, навчався у музичній школі, на курсах диригентів хорів, у культосвітньому училищі, працював в Гуцульському ансамблі пісні і танцю. Виконавець майже на 20-х інструментах, колекціонер народних музичних інструментів та гуцульських ужиткових речей (відкрив домашній приватний музей 8 січня 2000 р.), мав добрі вокальні дані, автор гуцульських співанок (вже вийшли дві книги), майстер багатьох видів сопілок. Помер 22 січня 2014 року.

Прослідковуємо тенденцію збільшення серед талановитих народних музик Прикарпаття виконавців, які окрім школи “живого спілкування” у річищі побутування ансамблевої народно-інструментальної традиції, отримали фахову музичну освіту (ДМШ, школа мистецтв, музичне училище, ВНЗ, консерваторія, музична академія). Музична освіта відіграла важливу роль у розвитку народних традицій пісенно-інструментальної творчості і, водночас, пропаганди гуцульської музики.

У репертуарній політиці традиційних ансамблів “троїстих музик” другої половини ХХ — поч. ХХІ ст. відбулося ряд змін: трансформація жанрів інструментальної, вокально-інструментальної гуцульської на-

родної музики (створюються фантазії, рапсодії, п'єси, в'язанки), поява авторських композицій з використанням мелодики автентичного фольклору.

Серед найбільш поширених форм популяризації, збереження і передачі традиції сучасними представниками гуцульських капел можна виділити: засоби масової комунікації (радіо, телебачення); видання нотних збірників (у якості навчального і концертного репертуару); навчальних посібників; репрезентацію “вторинних” форм фольклорної інструментальної традиції у фольклорно-етнографічних концертах, регіональних, всеукраїнських та міжнародних фольклорних фестивалях, конкурсах, оглядах народної творчості; запис компакт-дисків [5, с. 164-166]. Зокрема, Міжнародний гуцульський фестиваль (м. Вишня, смт. Путила Чернівецької обл.; смт. Печеніжин (Коломийський р-н), м. Коломия, м. Косів, смт. Верховина, м. Яремче, м. Надвірна Івано-Франківської обл.; м. Рахів Закарпатської обл.), Міжнародний фольклорно-етнографічний фестиваль “Коломийка” (с. Корнич, смт. Печеніжин Коломийського р-ну, м. Коломия), міжрегіональний фестиваль української народної пісні, музики і танцю “Дністрові зорі” (м. Городенка Івано-Франківської обл.; м. Заставна Чернівецької обл.; м. Заліщики Тернопільської обл.), обласний фестиваль сімейної та родинної творчості “Родинні скарби Прикарпаття” (смт. Богородчани), обласний фестиваль оркестрів народних інструментів “Кобзареві струни” (смт. Рожнятів, м. Коломия Івано-Франківської обл.), Міжнародний фолк-рок-фестиваль “Бойківська ватра” (смт. Рожнятів, смт. Брошнів-Осада, с. Осмолода Івано-Франківської обл.; м. Рава-Руська, м. Турка Львівської обл.), етнофестиваль “Полонинське літо в Карпатах” (с. Верхній Ясенів Верховинського р-ну), обласний фестиваль аматорського мистецтва “Покутські джерела” (м. Снятин, м. Тлумач, м. Городенка Івано-Франківської обл.), Міжнародний фестиваль етнічної музики та лендарту “Шешори” (с. Шешори, Косівського р-ну), Міжнародний фольклорний фестиваль етнографічних регіонів України “Родослав” (м. Івано-Франківськ), обласний фестиваль-конкурс дитячих оркестрів народних інструментів (м. Косів), регіональний фестиваль гуцульських трієстих музик ім. Могура (смт. Верховина), Міжнародний фестиваль українського традиційного мистецтва “Етноеволюція “Космацький Великдень” (с. Космач Косівського р-ну) та ін.

Неабияке значення у пропагуванні традиційного народно-інструментального ансамблевого виконавства Прикарпаття відіграє Міжнародний Гуцульський фестиваль, започаткований восени 1991 р. з ініціативи товариства “Гуцульщина” та відділу культури Верховинського району при підтримці органів місцевої влади. У вересні 2016 р. у м. Рахові Закарпатської області з успіхом пройшов за рахунком XXIII, у семи номінаціях. Зокрема, у музичному жанрі взяли участь оркестри народних інструментів, троїсті музики, солісти-інструменталісти. Серед учасників – не тільки українці, але й гості з Молдови, Румунії, Угорщини, Словаччини, Польщі, Литви, Білорусії, Німеччини.

У квітні 1993 р. у залі обласної філармонії м. Івано-Франківська відбулось справжнє свято автентичної народно-інструментальної ансамблевої музики Прикарпаття — концерт троїстих музик та солістів-інструменталістів у рамках обласного огляду-конкурсу троїстих музик. У переліку програми концерту знаходимо ансамблі “троїстих музик”: НД с. Космач (кер. Петро Семчук, виконували “Мелодії рідного краю”); с-ща Печеніжин Коломийського р-ну (кер. І. Кузенко, викон. “Гуцульські мелодії”); с. Пістинь Косівського р-ну (викон. “На полонині”); с. Верхній Березів Косівського р-ну (кер. Василь Геник, викон. “Мелодії Березова”); с. Товмачик Коломийського р-ну (кер. Василь Мотрук, викон. “Гуцулка”); с-ща Отинія Коломийського р-ну (кер. Петро Цибій, викон.: М. Тимофіїв “Балада про злуку”); НД с. Космач (кер. Микола Думітрак, викон. “Гуцульські мелодії” — лауреати конкурсу).

Після 20-и річної перерви, у 2013 році відбулося обласне свято — фестиваль троїстих та весільних музик усіх районів Івано-Франківщини. З огляду на інструментальний склад 20-и колективів-учасників традиційними залишилися скрипка, гуцульські цимбали, бубен (барабан з тарілкою). Такі інструменти як сопілка, кларнет, саксофон, трембіта, баян, акордеон, тамбурин (бубон) вважаються локалізованими у кожному з районів. Ці колективи є активними учасниками весільного обряду, хрестин, храмових та районних свят, а також багатьох фестивалів не тільки в Україні, але і за кордоном. У репертуарі ансамблів — пісенні та танцювальні мелодії, які притаманні фольклорним традиціям районів Івано-Франківської області.

У 90-х рр. XX — поч. XXI ст. на Прикарпатті популярними ста-

ють Міжнародні фольклорні зустрічі. У 2001 р. в м. Івано-Франківську відбувся Перший Міжнародний фольклорний фестиваль етнографічних регіонів України “Родослав”, де досліджуваний регіон представили “троїсті музики” с. Замагора Верховинського району. Знайомство з джерелами автентичного фольклору найбільших етнографічних регіонів українців, посилення впливу традиційного народного мистецтва на духовне та естетичне збагачення українського народу — головні завдання фестивалю, які визначили його мету. 4-6 травня 2012 р. з нагоди 350-річчя м. Івано-Франківська проходив вже IV “Родослав”, учасниками якого стали не лише фольклорні колективи з України, а й з діаспори. У 2016 р., 24-25 вересня черговий П’ятий “Родослав” зібрав на урочисту академію учасників із 14 областей України, колективи з Польщі та Латвії.

Справжнім святом народно-виконавського мистецтва став обласний фестиваль родинної творчості “Родинні скарби Прикарпаття” (сmt. Богородчани). Серед багатьох сімейних ансамблів-учасників 2002 р. — “троїсті музики” родини Сказьківих (сmt Ворохта), “троїсті музики” с. Віпче Верховинського району (керівник — заслужений працівник культури України Микола Ілляк; інструментальний склад: скрипка, сопілка, гуцульські цимбали, бубен, баян, тамбурин, трембіта) у складі народного аматорського танцювального ансамблю родин Ванжураків та Ілляків.

У справі відродження та популяризації автентичної інструментальної музики Прикарпаття велику роль відіграє Регіональний фестиваль гуцульських троїстих музик імені Могура, який у вересні 2010 року вже втретє проходив у сmt. Верховина Івано-Франківської області. Постійними його учасниками є традиційні капели троїстих музик (понад 30 колективів), солісти-інструменталісти. Гран-прі — скрипку — III фестивалю отримала гуцульська капела “Бай” (творчий керівник — Остап Костюк). Основним об’єктом дослідження і творчим джерелом цього колективу є музична традиція Гуцульщини. У складі капели — музиканти зі Львова та сmt. Верховина, сіл Замагора, Бистрець, Верхній Ясенів Верховинського району: Остап Костюк (флюяра, тилинка, дуда, дрімба, трембіта), Олена Костюк (акордеон, дрімба), Василь Стринадюк (скрипка), Володимир Генсецький (цимбали, труба, трембіта), Василь Гараджук (баян). Гуцульська капела “Бай”

є учасниками фестивалю “Флюгери Львова” (травень 2010 р.), музичними гостями ЕтноКлубу “Набутки” (м. Львів, квітень 2010 р.), де слухачі мали нагоду почути віртуозне виконання старовітської музики, глибинне звучання давніх гуцульських інструментів як сольо, так і в ансамблі, побачити майстер-клас архаїчних гуцульських танців, ритуальні дії зі співом. У 2013 р. відбувся у с. Криворівня Верховинського району черговий IV Регіональний фестиваль гуцульських трієстих музик імені Могура, участь в якому брали 13 колективів та 15 солістів-інструменталістів. Серед лауреатів – ансамбль трієстих музик “Серпанок” будинку культури смт. Печеніжин Коломийського району (керівник Іван Явдошняк, інструментальний склад: скрипка, сопілка, гуцульські цимбали, баян, бубен (барабан з тарілкою)).

Неминучим став процес інтегрування фольклорної традиції і професійного мистецтва у силу історико-суспільних обставин становлення і розвитку культури Прикарпаття. Зокрема, простежуємо трансформацію ансамблю “трієстих музик” у муніципальний оркестр народних інструментів, народної музики [13], що було опосередковано політико-культурною ситуацією (поширення культури “мас” — розширення кількісного складу гуцульської капели, введення нових інструментів — баян, акордеон, кларнет, флейта, труба, саксофон, віолончель, кобза, ударна установка, гітара, клавішні, контрабас) другої половини ХХ ст. на теренах Прикарпаття. Сьогодні відомі не тільки в Україні, але і за кордоном оркестри народної музики в Косові (кер. Д. Біланюк), Коломиї (“Гуцулія”, кер. М. Ковцуняк), Надвірні (“Аркан”, кер. С. Орел), Івано-Франківську (“Рапсодія”, кер. Л. Никорак).

Висновки. Вихід на концертну сцену, виконання оригінальних композицій, зміна інструментального складу, середовища побутування — є основними у переліку особливостей функціонування ансамблю “трієстих музик” Прикарпаття на сучасному етапі. У репертуарі досліджуваних ансамблів простежуємо риси відродження, наслідування і популяризації локальних традицій досліджуваної території: обробки, аранжування автентичних пісенних і танцювальних мелодій того чи іншого району Івано-Франківщини. Авторами новостворених композицій у переважаючій більшості є керівники колективів. Фольклорні фестивалі, огляди, конкурси, огляди-концерти, де беруть участь “трієсті музики”, покликані сприяти вихованню бережливого ставлення до

джерел духовних традицій, пропагувати національне, бути завжди на захисті збереження автентичного фольклору, розвивати культурні традиції взаємоповаги та взаєморозуміння між народами, сприяють безпосередньому спілкуванню представників професійного фольклоризму, фольклоризму народної аматорської творчості та автентичних фольклорних колективів.

Подальший розвиток і активне функціонування народно-інструментальної культури Прикарпаття, як в якості автентичного зразка фольклорної традиції, так і у видозмінених сучасних формах ансамблевого виконавства, бачаться у справжньому пієтеті до фольклору та збереженні багатой орнаментики, специфіки фольклорного інструментального інтонування, виконавського стилю творців і носіїв фольклору за допомогою цифрових носіїв (комп'ютерних дисків, компакт-дисків, відеокамер, диктофонів), належного поцінування корінних талантів науковою елітою та державою.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вертков К. А., Благодатов Г. И., Язовицкая Э. Э. Атлас музыкальных инструментов народов СССР. М.: Музыка, 1975. С. 48–60.
2. Волощук Ю. Гуцульська музика в репертуарі сучасних ансамблів та оркестрів народних інструментів Прикарпаття // Україна, Галичина, Гуцульщина: історія, політика, культура: збірник статей та повідомлень наукової конференції з міжнародною участю «Гуцульщина як історико-культурний феномен». Коломия: Вік, 2009. С. 35–38.
3. Волощук Ю. Чинники взаємодії автентики та академізму в народно-ансамблевому виконавстві Гуцульщини (на матеріалі творчої діяльності ансамблю «Черемош». Вісник Прикарпатського університету. Мистецтвознавство. 2008. Вип. XI–XII. С. 148–152.
4. Грица С. Проблеми репрезентації фольклору на святі народної творчості. Трансмісія фольклорної традиції: Етномузикологічні розвідки. Київ; Тернопіль: Астон, 2002. С. 205–217.
5. Дутчак В. Фольклор Прикарпаття в современной звукозаписи // Аўтэнтычны фальклор: праблемы вывучэння, захавання, перайманя: зборнік навуковых прац удзелнікаў ІІІІ Міжнароднай навукова-практычнай канферэнцыі. Мінск: БДУКМ, 2009. С. 164–166.
6. Карась Г. Трансформація гуцульських музичних традицій у сучасному виконавстві в Канаді (на прикладі творчості гурту «Кубасонікс») // Україна, Галичина, Гуцульщина: історія, політика, культура: збірник статей та повідом-

- лень наукової конференції з міжнародною участю «Гуцульщина як історико-культурний феномен». Коломия: Вік, 2009. С. 70–72.
7. Лисенко М. Народні музичні інструменти на Україні. Київ: Мистецтво, 1955. – 62 с.
8. Мацієвський І. Троїста музика (До питання про традиційні інструментальні ансамблі) // У кн.: Ігри та співголосся. Контонація. Музикологічні розвідки. Тернопіль: Астон, 2002. С. 95–111.
9. Мациевский И. Современность и инструментальная музыка безписьменной традиции. Современность и фольклор. М., 1977. С. 86–88.
10. Пасічник Л. Збереження та пропагування традицій народно-інструментального виконавства Карпатського регіону (на прикладі фестивалю оркестрів народних інструментів «Кобзареві струни»). Вісник Прикарпатського університету. Мистецтвознавство. 2011. Вип. 23. С. 175–186.
11. Пасічник Л. Народно-інструментальна ансамблева музика календарних та сімейно-побутових обрядових дійств на Гуцульщині. Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку: зб. наук. пр.: у 2-х т. 2009. Т. 1. С. 96–100.
12. Пасічник Л. Регіональна специфіка народно-інструментального музичування в Україні (на прикладі Прикарпатського регіону). Музикознавчі студії. 2012. Вип. 10. С. 215–228.
13. Пасічник Л. Симбіоз фольклорних і академічних традицій у народно-інструментальному виконавстві на сучасному етапі (на прикладі творчої діяльності професійних колективів Прикарпаття). Вісник Прикарпатського університету. Мистецтвознавство. 2010. Вип. 19-20. С. 159–165.
14. Пасічник Л. Троїста музика в народно-інструментальному мистецтві України ХХ століття. Вісник Прикарпатського університету. Мистецтвознавство. 2002. Вип. IV. С. 133–144.
15. Терпелюк П. Моя Гуцулія: Весільні латкання. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2005. Ч. 4. 88 с.
16. Терпелюк П. Моя Гуцулія: Гуцулково-коломиївкові мелодії для скрипки в супроводі фортепіано. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2005. Ч. 3. 76 с.
17. Хай М. Музично-інструментальна культура українців (фольклорна традиція). Київ; Дрогобич: КОЛО, 2007. 543 с.
18. Яремко Б. Музыкант-исследователь восточнокарпатских традиционных сопилковых инструментов и их музыки // Музыкант в традиционной и современной культуре: материалы Международного инструментоведческого симпозиума. Санкт-Петербург: НПФ «Астерион», 2001. С. 65.

REFERENCES

1. Vertkov K. A., Blagodatov G. I., Iazovitchkaia E. E. Atlas muzykalnykh instrumentov

narodov SSSR [Atlas of musical instruments of the peoples of the USSR]. Moscow: Muzyka, 1975, pp. 48-60.

2. Voloshchuk Iu. "Hutsulska muzyka v repertuari suchasnykh ansambliv ta orkestriv narodnykh instrumentiv Prykarpattia" [Hutsul music in the repertoire of contemporary ensembles and orchestras of folk instruments of Subcarpathia] In: Ukraina, Halychyna, Hutsulshchyna: istoriia, polityka, kultura [Ukraine, Galicia, Hutsul region: history, politics, culture]. Kolomyia: Vik, 2009, pp. 35-38.

3. Voloshchuk Iu. "Chynnyky vzaemodii avtentyky ta akademizmu v narodno-ansamblevomu vykonavstvi Hutsulshchyny (na materialy tvorchoi diialnosti ansambliu «Cheremosh»)" [Factors of interaction between authenticity and academism in the folk ensemble performance of Hutsul region (based on the creative activity of the ensemble "Cheremosh")]. Visnyk Prykarpatskoho universytetu. Mystetstvoznavstvo [Bulletin of the Precarpathian University. Art criticism], vol. XI–XII (2008): 148-152.

4. Hrytsa S. "Problemy reprezentatsii folkloru na sviati narodnoi tvorchosti" [The problems of representation of folklore at a holiday of the folk art]. Transmissiia folklornoi tradytsii: Etnomuzykologichni rozvidky [Transmission of folklore tradition: Ethnomusicological research]. Kyiv; Ternopil: Aston, 2002, pp. 205-217.

5. Dutchak V. "Folklor Prikarpatia v sovremennoi zvukozapisi" [Subcarpathian folklore in the modern sound recording]. In: Awjtientychny falklor: problemy vyvuchennja, zahavannja, perajmanja [Authentic folklore: problems of learning, conservation, transfiguration]. Minsk: BDUKM, 2009, pp. 164-166.

6. Karas H. "Transformatsiia hutsulskykh muzychnykh tradytsii u suchasnomu vykonavstvi v Kanadi (na prykladi tvorchosti hurtu «Kubasoniks»)" [Transformation of Hutsul music traditions in the contemporary performance in Canada (on the example of the works of the group "Kubasoniks")]. In: Ukraina, Halychyna, Hutsulshchyna: istoriia, polityka, kultura [Ukraine, Galicia, Hutsul region: history, politics, culture]. Kolomyia: Vik, 2009, pp. 70-72.

7. Lysenko M. Narodni muzychni instrumenty na Ukraini [Folk musical instruments in Ukraine]. Kyiv: Mystetstvo, 1955. 62 p.

8. Matsiievskiy I. "Troista muzyka (Do pytannia pro tradytsiini instrumentalni ansambliv)" [Triune music (On the issue of the traditional instrumental ensembles)]. In: Ihry ta spivholossia. Kontonatsiia. Muzykologichni rozvidky [Games and consonance. Contonation. Musicological research]. Ternopil: Aston, 2002, pp. 95-111.

9. Matsievskiy I. "Sovremennost i instrumentalnaya muzyka bezpismennoy traditsii" [Modernity and the instrumental music of nonliterate tradition]. In: Sovremennost i folklor [Modernity and folklore]. Moscow, 1977, pp. 86-88.

10. Pasichniak L. "Zberezhennia ta propahuvannia tradytsii narodno-instrumentalnoho vykonavstva Karpatskoho rehionu (na prykladi festyvaliu

orkestriv narodnykh instrumentiv «Kobzarevi struny») [Preserving and promoting traditions of the folk instrumental performance of the Carpathian region (on the example of the Festival of orchestras of Ukrainian folk instruments «Kobzarevi struny»). Visnyk Prykarpatskoho universytetu. Mystetstvoznavstvo [Bulletin of the Precarpathian university. Art criticism], vol. 23 (2011): 175-186.

11. Pasichniak L. "Narodno-instrumentalna ansambleva muzyka kalendarnykh ta simeino-pobutovykh obriadovykh diistv na Hutsulshchyni" [The folk-instrumental ensemble music for the calendar and family-domestic ritual performances in Hutsul region]. Ukrainska kultura: mynule, suchasne, shliakhy rozvytku [Ukrainian culture: past, present, ways of development], vol. 1 (2009): 96-100.

12. Pasichniak L. "Rehionalna spetsyfika narodno-instrumentalnoho muzykuvannia v Ukraini (na prykladi Prykarpatskoho rehionu)" [The regional specificity of the folk instrumental music in Ukraine (on the example of Subcarpathian region)]. Muzykoznavchi studii [Musicological studies], issue 10 (2012): 215-228.

13. Pasichniak L. "Symbioz folklornykh i akademichnykh tradytsii u narodno-instrumentalnomu vykonavstvi na suchasnomu etapi (na prykladi tvorchoi diialnosti profesiynykh kolektyviv Prykarpattia)" [The symbiosis of folklore and academic traditions in the folk-instrumental performing at the current stage (on the example of creative activities by professional musical ensembles of Subcarpathian)]. Visnyk Prykarpatskoho universytetu. Mystetstvoznavstvo [Bulletin of the Precarpathian University. Art criticism], issue 19-20 (2010): 159-165.

14. Pasichniak L. "Troista muzyka v narodno-instrumentalnomu mystetstvi Ukrainy XXth stolittia" [Triune music in the folk-instrumental art of Ukraine of the XXth century]. Visnyk Prykarpatskoho universytetu. Mystetstvoznavstvo [Bulletin of the Precarpathian University. Art criticism], issue IV (2002): 133-144.

15. Terpeliuk P. Moia Hutsuliia: Vesilni latkannia [My Hutsuliya: wedding songs]. Ivano-Frankivsk: Misto NV, 2005. Vol. 4, 88 p.

16. Terpeliuk P. Moia Hutsuliia: Hutsulkovo-kolomyikovi melodii dlia skrypky v suprovodi fortepiano [My Hutsuliya: Hutsul-Kolomyjka melodies for violin accompanied by piano]. Ivano-Frankivsk: Misto NV, 2005. Vol. 3. 76 p.

17. Khai M. Muzychno-instrumentalna kultura ukraintsiv (folklorna tradytsiia) [The music-instrumental culture of Ukrainians (folk tradition)]. Kyiv; Drohobych: KOLO, 2007. 543 p.

18. Yaremko B. "Muzykant-issledovatel vostochnokarpatskikh traditsionnykh sopilkovykh instrumentov i ikh muzyki" [Musician-researcher of the East-Carpathian traditional sopilka instruments and their music]. In: Muzykant v traditsionnoy i sovremennoy kulture [Musician in the traditional and modern culture]. St. Petersburg: NPF «Asterion», 2001, p. 65.